

Током 1991. године у републици Хрватској је почела оружана побуна против Југославије. Побуњеници су нарушили њено уставно уређење насилним путем, прогласивши независност Хрватске на територији једне међународно признате државе, чланице ОУН и нападом на њену војску, Југословенску народну армију.

Током борби у овом наметнутом, одбрамбеном рату, борци Југословенске народне армије, ухапсили су велики број оних који су с оружјем у руци кренули у борбу против властите државе, њеног уставног уређења и њене војске. Том приликом нису хапшени само они који су злествовали у нарушавању уставног уређења и безбедности државе, већ и они који су затечени или осумњичени да су вршили друга кривична дела на територији на којој се није могао организовати регуларни рад органа кривичног гоњења. Ова су лица најпре ухапшена, па привођена у одређене сабирне центре у Србији. То су дакле били сабирни центри ухапшеника. Никако нису у њима интернирана лица по другом основу, као што би то била рецимо верска или национална припадност. Ова лица никако нису била, нити могла бити „хрватски заробљеници“, пошто у доба кад су ухапшена, хрватска као суверена и самостална држава није ни постојала. Осим тога, међу њима је био и велики број Срба који су, међу осталима, били приведени у неки од три сабирна центра у Србији, под сумњом да су извршили одређена кривична дела.

Пошто се радило о лицима које је у зони борбених дејстава ухапсила једина тадашња законита оружана сила, Југословенска народна армија, а остали органи власти нису функционисали, то је и обезбеђење центара у којима су смештена ухапшена лица, вршила војна полиција ЈНА. У саставу полиције су се налазила активна војна лица, претежно омладинци од 19 до 20 година. Саслушање ухапшених су вршиле више војне установе из Београда и припадници посебних служби ЈНА. Ова лица су све време имала статус ухапшених лица, по прописима кривичног права СФРЈ и Србије и према њима се поступало потпуно у складу с тим прописима, као и у складу с прописима међународног права који регулишу положај лица лишених слободе, а које је ратификовала СФРЈ. О томе сведоче и оновремени извештаји Црвеног крста, који је имао прилику да се увери о поштовању ових прописа.

У исто време, на територији под управом побуњених хрватских сепаратиста, постојао је 221 логор за ухапшене, пре свега цивиле и војнике ЈНА који су бранили своју земљу, њену безбедност и уставни поредак. У Србији није постојао нити један овакав логор. Сви сабирни центри у којима су се налазили ухапшеници с територије Хрватске, у Србији су функционисали до 22.12.1991. године, када су сви угашени, јер су ухапшеници смештени

у одговарајућим објектима затвора у Сремској Митровици, где су до ослобађања имали третман по прописима домаћег кривичног права. Треба напоменути како је њиов статус тамо био бољи од статуса затвореника, пошто су они, као осумњичене, издвојени од лица која су била осуђена за кривична дела. Из овога се види да су ухапшени сасвим третирани у складу са прописима кривичног материјалног и кривичног изршног права, које налаже да се притворена лица не мешају са осуђеним лицима. Њихов статус је све време био статус притвореника и они се ни једног тренутка нису налазили у некаквом правном статусу «логораша».

Што се тиче наводног «мучења и убијања» ухапшених лица, чињенично стање је потпуно другачије од неистина које се у хрватским медијима након скоро две деценије измишља. Током трајања притвора ухапшених лица у Србији, само један затвореник је рањен, приликом покушаја спречавања његовог бекства из сабирног центра Стајићево. Само један од ухапшених, који су били притворени у тим центрима умро је, услед срчаних проблема. Ово лице је преминуло у Сремској Митровици и нема места сумњи како је његова смрт последица било какве врсте тортуре. Нико од ухапшених у сабирним центрима није страдао од последица малтретирања. Наводи о малтретирању ухапшеника, који су довели до смрти појединаца, потпуно су неистинити. Неистинита је тврдња како је у овим центрима било 60% ухапшених жена које су, наводно, тамо силоване. Ову гнусну лаж није се устезала да шири ни Хрватска радио телевизија.

Приликом обављања истражних радњи, против ухапшених лица су прикупљене чињенице које указују на 120 тешких кривичних дела из области ратних злочина. Међутим, одлуком ондашњег Председника владе СР Југославије, Милана Панића, пуштени су на слободу притвореници које је ухапсила ЈНА у зони ратних дејстава, а који су држављани Хрватске. Једини од свих осумњичених, који се нашао у поменутиим сабирним центрима за ухапшене, колико нам је познато, српске је националности и осуђен је на дуготрајну казну затвора.

Тек након протеста јавности, у коме је посебну улогу имало Удружење ратних и војних инвалида, представници приватне Хрватске организације «Удруга правника Вуковар 1991», одложили су «комеморацију» својим преживелим саборцима, у Стајићеву и Бегејцима (Торку). Међутим, најавили су да ће је ипак одржати 17.10. ове године. При том јасно наводе неистину, како су они иста лица, која су тамо била у «концентрационом логору», где су доживела «страховите тортуре» на «националној основи» и да су овде «многе њихове колеге» на «зверски начин убијене». При том су отворено изразили намеру како желе да обаве јавни чин постављања и откривања спомен плоче «жртвама страдалим у тим логорима» .

Да није трагично било би смешно, то што се њиховим, како кажу оправданим захтевима, придружио и охрабривао их, потпредседник скупштине града Зрењанина, господин Александар Мартон. Ово лице је јавно, пред Хрватском радио-телевизијом потврдило неистине о постојању наводних «логора» и чињењу злочина на територији наше општине. Александар Мартон, као представник управних власти, није ни надлежан да проверава веродостојност исказа представника једног иностраног приватног удружења грађана, а камо ли да на основу њихових уверења о злочинима, мимо пресуде надлежних судова, поступа по неистинитим наводима о злочинима и помаже таквима који шире неистините гласине у постављању јавног обележја о тој неистини. Током деведесетих година, на територији наше општине није било никаквог «концентрационог логора» у коме су вршене било какве систематске тортуре, убијања и силовања.

Надамо се да се овакве злоупотребе власти ипак неће десити и да ће коначно надлежни схватити озбиљност злоупотребе које врши један представник локалне општинске власти, али и намера Хрватског приватног удружења, пошто сигурно није случајно изабрано ово време, за ову гнусну акцију. Наиме, Хрватска је поднела Међународном суду Правде тужбу за геноцид против Р.Србије маја 2008. године. Такође, поднела је и захтев за ратну отштету против Србије. Медијско оглашавање како су у Србији постојали «концетрациони логори» налик на «Аушвиц и Јасеновац», изгледа неком требају да послуже за пропагандне сврхе, пред неуком светском јавношћу, да би државу Србију приказали одговорном за геноцид. Међутим, сви њихови наводи су засновани на ноторним неистинама, измишљотинама и заменама теза.

Водили смо дугогодишње преговоре са локалном општинском влашћу Зрењанина, ради подизања спомен обележја које би било посвећено палим борцима са територије наше општине, који су изгинули као припадници регуларне војске, бранећи своју отаџбину, која је тада била једина легална суверена држава на том простору. Једна Спомен чесма за 50 палих бораца коштала би око 600.000 динара. То је мање од цене једног половног аутомобила или од цене породичног летовања у Пули. Уместо да помогну подизање споменика својих суграђана који су се борили за ову земљу, господин Мартон и његова ЛСВ наводе како ћемо и ми «имати право да подигнемо спомен обележје у Хрватској».

Каква срамна замена теза! Па они омогућују једном хрватском приватном удружењу да подигне спомен обележје на територији наше општине, на којој упорно опструишу подизање спомен обележја сопствених суграђана, који су погинули у борби за одбрану сопствене отаџбине.

Ако је њихов карактер изменила власт, наш карактер и наше вредности није. Не сме се

Истина о сабирним центрима у Стајићеву и Торку

Пише: Јованка Павловић
петак, 16 октобар 2009 17:27

дозволити да се на територији Србије одигра сраман чин у спреси једног локалног политичара и приватног удружења хрватских грађана, за који се не зна, ни ко га је одобрио, ни с којим разлогом. Знамо само како хоће да подигну споменик својим лажима у нашој општини. А ово је велика Увреда, не само за државу Србију, већ и за слободољубиви свет, али и за здрав разум.

(Ауторка је председница Удружење ратних војних инвалида града Зрењанина)